

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Вікова психологія

Робочий зошит
Частина I
Дошкільний період

студента _____
(назва факультету)

(група)

(ПІБ)

Харків
2019

УДК 378.016:159.922.6-053.4(076.5)

В 43

Укладачі:

Бужинська С.М. кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Даніліч-Скакун А.А. викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Джаббарова Л.В. викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Рецензенти:

Кондрацька Л.В. кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Шукалова О.С. кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

В 43 Вікова психологія: робочий зошит: в 2-х ч. / уклад.: С.М. Бужинська, А. А. Даніліч-Скакун, Л. В. Джаббарова; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків: 2019. – Ч.1: Дошкільний період. –80 с.

Робочий зошит містить завдання для перевірки знань студентів з дисципліни «Вікова психологія». Наведені завдання дозволяють виявити рівень сформованості основних понять про сутність, предмет, об'єкт, теоретичні засади, методологію, структуру та функції вікової психології. Теоретичний матеріал подано у вигляді опорних структурно-логічних схем лекцій з кожної теми та висвітлює особливості психічного розвитку людини в процесі онтогенезу. Практичні матеріали складаються з психологічних задач до кожної теми та циклу діагностичних методик, які можуть бути використані студентами в процесі практичної діяльності.

Для студентів вищих навчальних закладів, викладачів та широкий загал читачів, які цікавяться проблемами вікової психології.

УДК 378.016:159.922.6 - 053.4(076.5)

*Затверджено на засіданні науково-методичної ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
(Протокол № 6 від 16 квітня 2019 року)*

© Бужинська С.М., Даніліч-Скакун А.А.,
Джаббарова Л.В., 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ	5
ТЕМА 1 Вікова психологія як наука	5
1.1. Предмет вікової психології	5
1.2. Завдання на сучасному етапі	7
1.3. Методи психолого-педагогічного дослідження	8
1.4. Зв'язок вікової психології з іншими науками	10
Матеріали до практичного заняття за темою № 1	12
ТЕМА 2 Проблема психологічного розвитку	14
2.1. Рушійні сили психічного розвитку	14
2.2. Фактори психічного розвитку	15
2.3. Критерії періодизації вікового розвитку	18
2.4. Періодизація психічного розвитку	19
Матеріали до практичного заняття за темою № 2	21
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЯ ДИТИНСТВА	22
ТЕМА 3 Психологія немовляти	22
3.1. Психічний розвиток новонародженого	22
3.2. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Основні новоутворення у немовлячому віці	23
3.3. Розвиток пізнавальних процесів немовляти	24
3.4. Криза першого року	26
Матеріали до практичного заняття за темою № 3	27
ТЕМА 4 Психологія дітей раннього віку	32
4.1. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Основні новоутворення у ранньому віці	32
4.2. Розвиток пізнавальних процесів у дітей раннього віку	33
4.3. Криза трьох років	36
Матеріали до практичного заняття за темою № 4	38
ТЕМА 5 Психологія дошкільника	48
5.1. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Основні новоутворення у дошкільному віці	48
5.2. Розвиток пізнавальних процесів у дітей дошкільного віку	51
5.3. Криза семи років	54
5.4. Готовність дитини до шкільного навчання	55
Матеріали до практичного заняття за темою № 5	57
ПІСЛЯМОВА	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	72
Додаток А Картка розвитку учня, який починає навчання	72
Додаток Б Анкета для батьків	77

ПЕРЕДМОВА

Вікова психологія – наукова галузь, що викликає зацікавлення не тільки у фахівців різного спрямування, а й у пересічної людини, що прагне отримати нові знання з психології та підвищити свій рівень обізнаності з психологією. Дисципліна «Вікова психологія» пов'язана зі світоглядом та професією людини. Соціально-культурні, економічні зміни, відбуваючись у суспільстві, збагачують знання людини новою інформацією, допомагають побудувати міжособистісні стосунки, спираючись на взаємодію у різних сферах діяльності, допомагають зрозуміти ці процеси ширше. Для розвитку сучасної людини необхідною умовою є вивчення вікових аспектів проблеми забезпечення особистості духовно та психологічно, адаптації до існування в нових умовах інформаційного суспільства, пізнання психологічних особливостей на конкретному віковому етапі.

До змісту робочого зошита автори вмістили поняття вікової психології як наукової галузі; психічний аналіз теорій психічного розвитку, питання впливу виховання та навчання на психічний розвиток дитини; характеристику особистісної сфери людини та пізнавальної діяльності на різних етапах її розвитку.

Окреслені питання висвітлено у трьох окремих модулях: теоретичні основи вікової психології, психологія дитини, психологія змушності.

У першому змістовному модулі студенти опановують термінологічний апарат щодо характеристики вікової психології як наукової галузі.

У другому змістовному модулі студенти вивчають особливості психічного розвитку дитини на ранніх етапах онтогенезу, що стануть їм у нагоді у процесі практичної діяльності.

У третьому змістовному модулі студенти студіюють знання про особливості психічного розвитку в підлітковому та юнацькому віці. Ці знання неодмінно допоможуть студенту розібратися та швидко орієнтуватися в проблемах психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу.

Виконуючи завдання подані у робочому зошиті, студенти опановують уміння аналізувати та використовувати психологічні знання та дослідження практично, навчаються орієнтуватися в проблемах вікової психології, проводити аналіз психологічних ситуацій, що виникають у процесі розвитку людини.

Знання студентів оцінюються у процесі виконання запропонованих різноманітних завдань, що дозволяє визначити рівень сформованості знань з певної теми. Обов'язковою умовою є оцінювання вмінь студентів розв'язувати психологічні завдання, адже вони сприяють трансформації отриманих теоретичних знань у практичні вміння. Проведені студентами практичні дослідження допомагають поглибити рівень компетентності.

Виконуючи запропоновані завдання, важливо бути уважним та цілеспрямованим, виявляти інтелектуальну творчість.